

Міжнародний досвід заборони участі у публічних закупівлях високопосадовців

Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом "Східна Європа". Більше про центр на сайті <http://euinfocenter.rada.gov.ua/>

Розглянувши законодавство ряду країн Європейського Союзу (Австрія, Великобританія, Литва, Естонія, Польща, Чеська Республіка), окремого закону, який регулює питання заборони або обмеження участі посадовців в державних закупівлях віднайти не вдалося. Крім того, в законі про державні закупівлі, кожної з розглянутих країн, не виявлено чітких положень, які б накладали обмеження чи заборону в участі в проведенні державних закупівель на компанії, власниками яких є депутати, посадовці, судді та інші чиновники вищого ґатунку, а також пов'язані з ними особи (дружини, члени сім'ї та ін.)

Таблиця 1.

Порівняльна таблиця міжнародного досвіду обмеження участі в публічних закупівлях високопосадовців¹

Країна	Проаналізовані законодавчі акти	Заборона участі у публічних закупівлях високопосадовців	Додатково
Європейський Союз	Директива 2014/24/EU Європейського Парламенту та Ради від 26 лютого 2014 року про Державні закупівлі ²		<p>Стаття 24. Конфлікт інтересів Держави-члени ЄС повинні забезпечити, щоб замовник вжив всіх необхідних заходів для ефективного запобігання, виявлення та усунення конфлікту інтересів, що виникає при проведенні процедури державних закупівель з метою забезпечення конкуренції, рівного відношення до всіх учасників.</p> <p>Поняття конфлікту інтересів має принаймні охоплювати будь-яку ситуацію, в якій працівники замовника, які беруть участь в проведенні процедури закупівлі або можуть вплинути на результати цієї процедури, прямо або побічно, мають фінансову, економічну або іншу особисту зацікавленість, що впливає на їх неупередженість та незалежність в контексті процедури закупівель.</p> <p>Стаття 57. Підстави для виключення. Замовник повинен виключити з участі</p>

¹ Депутати, судді та інші чиновники вищого ґатунку та пов'язані з ними особи (дружина, члени сім'ї).

² Directive 2014/24/EU of the European Parliament and of the Council of 26 February 2014 on public procurement and repealing Directive 2004/18/EC [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0024>.

			<p>в державних закупівлях учасника, який був об'єктом судового процесу з таких причин (або особа, що має право представляти учасника):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Корупції, як зазначено в статті 3 Конвенції про боротьбу з корупцією, що стосується посадових осіб Європейського Співтовариства або посадових осіб держав-членів ЄС та статті 2(1) Рішення Ради 2003/568/ІНА, а також корупції, як це визначено в національному законодавстві замовника. - Відмивання грошей або фінансування тероризму. <p>Замовник виключає учасника з процедури державних закупівель, де є конфлікт інтересів та якщо замовник намагався вплинути на процес прийняття рішення або намагався отримати конфіденційну інформацію, що могла б надати йому переваги в процедурі.</p>
Республіка Австрія	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високопосадовців в державних закупівлях, не знайдено.		
	Федеральний Закон про Закупівлі ³	Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.	<p>Стаття 68. З процедури державних закупівель виключаються учасники (або уповноважені його представники):</p> <ul style="list-style-type: none"> - які були об'єктом судового розгляду з причин хабарництва (стаття 153а Кримінального Кодексу), шахрайства (стаття 146 Кримінального Кодексу), зловживання владою (стаття 153 Кримінального Кодексу), відмивання грошей (стаття 165 Кримінального Кодексу), недобросовісної конкуренції. - Які здійснили правопорушення, пов'язане з професійним недбальством. <p>В австрійському законодавстві немає чітко визначеного поняття корупція.⁴</p>
	Кримінальний Кодекс ⁵	Немає чітко визначених положень,	

³ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Bundesvergabegesetz 2006, Fassung vom 01.06.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20004547>.

⁴ Austria Bribery & Corruption 2017, 4th Edition [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/bribery-and-corruption/global-legal-insights---bribery-and-corruption/austria>.

		що регулюють дане питання.	
Великобританія	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високопосадовців в державних закупівлях, не знайдено.		
	<p>Регулювання Державних контрактів 2015⁶</p> <p>Три закони стосовно запобігання корупції були скасовані Законом про Хабарництво (the Bribery Act 2010)⁷</p>	Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.	<p>Стаття 24. Конфлікт інтересів (відповідає статті 24 Директиви Європейського Парламенту та Ради).</p> <p>Замовники повинні вжити відповідні заходи для ефективного запобігання, виявлення та усунення конфлікту інтересів, що виникають при проведенні процедур закупівель, з метою уникнення будь-яких спотворень конкуренції, та забезпечити рівні умови для всіх учасників.</p> <p>Стаття 57. Обов'язкові виключення.</p> <p>Замовники повинні виключити постачальника від участі в процедурі закупівлі, якщо вони виявили, що учасник був засуджений з наступних причин:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Корупція відповідно до статті 1(2) Закону про Корупційні махінації державних органів 1889 (Public Bodies Corrupt Practices Act 1889) статті 1 Закону про Запобігання корупції 1906 (Prevention of Corruption Act 1906) (закони скасовані); - Хабарництво, стаття 1, 2, 6 Закону про Хабарництво (Bribery Act 2010) чи статті 113 Закону про Представництво громадян (Representation of the People Act 1983). - Шахрайстві, що впливає на фінансові інтереси Європейського співтовариства. - Відмивання грошей, стаття 340(11) і 415 Закону про доходи від злочинної діяльності (Proceeds of Crime Act 2002);

⁵ Bundesrecht konsolidiert: Gesamte Rechtsvorschrift für Strafgesetzbuch, Fassung vom 01.06.2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10002296>.

⁶ The Public Contracts Regulations 2015 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legislation.gov.uk/uksi/2015/102/contents/made>.

⁷ Bribery Act 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents>.

			Замовник може виключити учасника з процедури закупівель, якщо учасник має серйозні професійні проступки, виявлено конфлікт інтересів, впливав на процес прийняття рішень, намагався отримати конфіденційну інформацію.
Литовська Республіка	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високопосадовців в державних закупівлях, не знайдено.		
	Закон про Державні закупівлі ⁸	Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.	Стаття 33. Умови заборони та обмежень участі в державних закупках постачальників. Замовник відхиляє пропозицію, якщо постачальник: - Фізична або юридична особа, керівник або член генерального партнера, бухгалтер (бухгалтери) або інша особа, що має право підписувати розрахункові документи, є або протягом останніх 5 років був судимий/обвинувачений в хабарництві, корупції, шахрайстві. Замовник виключає постачальника з процедури закупівель, якщо постачальник має серйозний професійний проступок. Поняття серйозний професійний проступок розуміється як порушення професійної етики.
	Закон про Суспільні та приватні інтереси на державній службі ⁹		Стаття 3. З метою забезпечення суспільного інтересу особи, що працюють на державній службі, зобов'язані уникати конфлікту інтересів, утримуватися від використання службового становища в особистих цілях.
Республіка Польща	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високопосадовців в державних закупівлях, не знайдено.		

⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/TAR.C54AFFAA7622/mljgfOSVqW>.

⁹ LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŪJŲ IR PRIVAČIŲ INTERESŲ DERINIMO VALSTYBINĖJE TARNYBOJE ĮSTATYMAS [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.C0E550D6ADF0/uDNeokzqaE>.

	<p>Закон про Державні закупівлі (Ustawa z dnia 29 stycznia 2004r. Prawo zamówień publicznych)¹⁰</p>	<p>Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.</p>	<p>Стаття 24. З процедури закупівель виключається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Виконавець, що є фізичною особою, який був засуджений з причин зловживання повноваженнями відповідно до кримінального кодексу; - виконавець, який незаконно впливав або намагався вплинути на дії замовника або намагався отримати конфіденційну інформацію, яка б могла надати йому перевагу в процедурі закупівлі; - виконавець або його працівник, який брав участь в підготовці процедури закупівлі. <p>З процедури закупівель замовник може виключити виконавця:</p> <ul style="list-style-type: none"> - якщо він або особи, що мають право його представляти, перебувають у відносинах із замовником (родинні відносини, трудові (не пройшло 3 років)), особами, що мають право представляти замовника, членами конкурсної комісії. - Якщо він здійснив професійний проступок.
	<p>Закон про Заборону займатися господарською діяльністю особам, що виконують державні функції¹¹</p>	<p>Не передбачено</p>	<p>Стаття 4. Особам, що здійснюють державні функції, забороняється займатися господарською діяльністю самостійно чи спільно з іншою особою.</p>
	<p>Закон про Статус народного депутата та сенатора¹²</p>	<p>Не передбачено</p>	<p>Стаття 34. Депутати і сенатори не можуть займатися господарською діяльністю самостійно чи спільно з іншими особами з використанням державної чи комунальної власності, а також керувати такою діяльністю або бути представником чи уповноваженим в здійсненні такої діяльності.</p>

¹⁰ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20040190177>.

¹¹ Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 listopada 2006 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20062161584>.

¹² U S T A W A z dnia 9 maja 1996 r. O WYKONYWANIU MANDATU POSŁA I SENATORA [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.sejm.gov.pl/prawo/mandat/mandat.htm>.

	Кримінальний Кодекс ¹³	Не передбачено	Стаття 228. Будь-яка особа, яка здійснює державні функції та отримує фінансову або особисту вигоду, карається позбавленням волі.
Чеська Республіка	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високо посадовців в державних закупівлях, не знайдено.		
	Закон про Державні закупівлі ¹⁴	Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.	Стаття 44. Конфлікт інтересів. Замовник повинен вжити всіх необхідних заходів з метою запобігання конфлікту інтересів. Стаття 48. Виключення учасника з процедури закупівель. Замовник може виключити виконавця з процедури закупівлі, якщо: <ul style="list-style-type: none"> - встановлено конфлікт інтересів; - учасник зробив невиправдану спробу впливу на рішення, прийняте замовником в рамках процедури закупівлі, або намагався отримати інформацію, яка б могла надати переваги учаснику; - протягом останніх 3-х років учасник здійснив серйозний професійний проступок, що ставить під питання його чесність, а також вчинив неправомірні дії, відповідно до яких були вжиті дисциплінарні заходи.
	Закон про Конфлікт інтересів ¹⁵		Стаття 4. Державна посадова особа не може займатися бізнесом або будь-якою іншою оплачуваною діяльністю.
Естонська	Окремого закону, який регулює питання заборони участі високопосадовців в державних закупівлях, не знайдено.		

¹³ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970880553>.

¹⁴ ACT of 19 April 2016 on Public Procurement [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://www.portal-vz.cz/getmedia/ac061a0a-d8c1-4ff1-b8d2-691aa89269b1/Zakon-c-134_2016-Sb-o-zadavani-verejnych-zakazek.pdf .

¹⁵ Zákon, kterým se mění zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-159/zneni-20170209>.

Республіка	Закон про Державні закупівлі ¹⁶	Немає чітко визначених положень, що регулюють дане питання.	<p>Стаття 38. Виключення заявника та кандидата з процедури закупівлі.</p> <p>Замовник має право виключити з процедури закупівлі заявника або кандидата:</p> <ul style="list-style-type: none"> - який, або якого законний представник був визнаний винним в організації злочинної групи або є її учасником, порушив вимоги державних закупівель, займався шахрайством або скоїв злочин, що пов'язаний з професійним проступком, відмиванням грошей, податкові злочини. - Конкурс був розроблений за участі особи, яка брала участь в розробці контрактних документів того ж державного замовлення, або яка в інший спосіб пов'язана з замовником, та інформація, якою володіє особа, надає переваги заявнику чи кандидату перед іншими учасниками.
	Закон про Боротьбу з корупцією ¹⁷	Не передбачено	<p>Стаття 3. Обов'язки посадових осіб та установ, що виконують державні функції. Посадовій особі забороняється:</p> <ul style="list-style-type: none"> - корумповане (в особистих цілях) використання службового становища; - корумповане використання державних ресурсів; - корумповане використання впливу; - корумповане використання внутрішньої інформації.

Інформацію підготувала Головань Валентина,

Аналітик ЄІДЦ

¹⁶ Public Procurement Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530012014002/consolide>.

¹⁷ Anti-corruption Act [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521082014007/consolide>.